

mgr Agata Powojewska

Czy kobiecość może być piękna?

Słownik Współczesnego Języka Polskiego (2001, s. 386) definiuje kobiecość jako „zespół cech, właściwości charakteryzujących kobiety; natura kobiety”. Kobiecość jest więc z definicji wpisana w naturę kobiety.

To bardzo ogólne stwierdzenie, warto zatem zastanowić się, w czym przejawia się ten zespół cech i właściwości charakterystycznych dla kobiety, a także jaka jest natura kobiety.

K. Deaux i L.L. Lewis w artykule: „*Structure of Gender Stereotypes: Interrelationships Among Components and Gender Label*” zamieszczonym w „*Journal of Personality and Social Psychology*” w 1984 roku wyodrębnili cztery komponenty w strukturze stereotypów związanych z kobiecością:

- komponenta cech osobowości – kobieta, którą cechują: emocjonalność, czułość, delikatność, zdolność do poświęceń, troska o uczucia innych, ciepło w relacjach z innymi, umiejętność rozumienia innych;
- komponenta ról społecznych- kobieta traktowana jako źródło wsparcia emocjonalnego dla innych, kobieta - matka i ta, która zarządza domem;
- komponenta wyglądu zewnętrznego - kobieta kojarzona z delikatnym głosem, schludnością, wdziękiem, miękkością ruchów.
- komponenta zawodu - pielęgniarka, terapeutka, telefonistka, logopeda, nauczycielka (za: Zaworska-Nikoniuk, 2008, s. 30).

U. Parnicka (2002) podaje podobne cechy składające się na wzorec kobiecości: delikatność, wrażliwość, wstydlivość, opiekuńczość, troskliwość, czułość, empatia, zdolność do poświęceń, łagodność, refleksyjność, dbałość o swój wygląd, poczucie estetyki, gospodarność, ale również naiwność, kokieteryjność i gderliwość.

A zatem najbardziej popularne cechy kojarzone z kobiecością to: wrażliwość, opiekuńczość, czułość, delikatność, uczuciowość, subtelność; natura kobiety natomiast kojarzy się zwykle z zaangażowaniem, poświęceniem, oddaniem i macierzyństwem.

Szczególny wymiar kobiecości koncentruje się więc zarówno na wnętrzu kobiety, jak również na budowaniu i trwaniu w relacji z drugim człowiekiem.

Istotną cechą opisującą kobiecość jest styl, w jakim kobieta komunikuje się z drugim człowiekiem. Wg Michała Cebuli (2012), kobieta - aby zbudować i utrzymać dobre relacje z innymi - dzieli się swoimi odczuciami i słucha innych. Jest wrażliwa, daje odczuć, że słucha, wspiera, angażuje innych w rozmowę, mówi, żeby tworzyć symetryczne relacje z ludźmi. Rozmowa jest dla niej rodzajem związku między ludźmi,

w którym każdy szczegół i punkt widzenia pogłębia go.

W kontekście powyższych rozważań nasuwa się pytanie o współczesne wzorce kobiecości.

Obecnie kobiecość to przede wszystkim ponad miarę eksponowane (np. u nastolatek) atrybuty związane z płcią, koncentracja na seksualności, wyzywający ubiór, makijaż, fryzura. Atrybuty te, często pozbawione estetyki i smaku, są przerysowane i sztuczne.

Wydaje się, że rolą, którą wyznaczyły dla siebie kobiety, jest spełnianie wygórowanych standardów atrakcyjności fizycznej, a ponadto walka o uznanie i pozycję społeczną, koncentracja na karierze zawodowej oraz na walce o równouprawnienie. Jednak realizacja tego może pozbawiać kobietę kobiecości i czynić ją w rzeczywistości podobną do mężczyzn.

1. Znaczenie prasy kobiecej w lansowaniu modelu kobiecości

Jednym ze znaczących mediów kształtujących i lansujących wizerunek współczesnej kobiety jest prasa kobieca. Treści tam zawarte stają się dla wielu czytelniczek wzorem do naśladowania lub potwierdzeniem życiowych wyborów.

Badania treści prasy kobiecej rejestrują pewne cechy charakteru i stylu życia kobiet. Są to przede wszystkim: plotkarstwo, infantylnizm, sentymentalizm, uleganie emocjom, uległość mężczyźnie, kierowanie się w życiu wyłącznie uczuciem, ale także opiekuńczość, zaradność, gospodarność (pranie, sprzątanie, gotowanie), poświęcanie się rodzinie (opieka nad chorym dzieckiem, bez możliwości odpoczynku). W małżeństwie kobiety prezentowane są głównie jako zdradzane i tolerujące zdrady (za: Zaworska-Nikoniuk, 2008).

Z drugiej strony prasa kobieca eksponuje wzorce promujące kobiecą niezależność i pewność siebie, koncentrowanie się na realizacji własnych planów. Bohaterkami artykułów są głównie kobiety, które nie planują spełniać się w roli żony i matki (*Przyjaciółka, Pani Domu, Naj i Tina*).

Podobną charakterystykę nieco zniekształconej kobiecości pokazała analiza treści magazynów dla kobiet tzw. luksusowych (*Pani, Zwierciadło, Cosmopolitan, Twój Styl i Marie Claire*).

Bohaterki wyżej wymienionych pism cechuje: koncentracja na własnym rozwoju, realizacja własnych pasji, koncentracja na rozwoju własnej duchowości poprzez poznawanie własnego wnętrza i bycie w zgodzie z samą sobą oraz refleksyjność, wrażliwość na potrzeby innych, opiekuńczość i miłość do bliskich pojmowane jako źródło kobiecej siły (a nie słabości). Kobieta lansowana w tych pismach to kobieta sukcesu (w wymiarze finansowym, osobistym i zawodowym); zdolna, energiczna, niezależna, bezkompromisowa, często uzależniona od zakupów czy diet. Jest to również typ kobiety, która, by osiągnąć własne cele, jest skłonna do manipulacji mężczyznami za pomocą seksualizmu.

Wydaje się, że prezentowane cechy nie dotyczą sedna kobiecości, w której zawiera się przecież godność ludzka, mądrość, bezinteresowność, a także subtelność i szczególny rodzaj wrażliwości.

W badaniu prasy kobiecej zostały poddane analizie również treści pism nurtu feministycznego.

Pisma te przedstawiają obraz kobiety jako silnej, niezależnej finansowo młodej feministki, walczącej z patriachatem, otwartej na antykoncepcję i aborcję, świadomie rezygnującej z życia rodzinnego i z macierzyństwa bądź preferującej samotne macierzyństwo. W pismach feministycznych (*OŚKa* i *Zadra*) podnoszona jest również kwestia nieobecności w nauce i literaturze takich wzorców osobowościowych, które mogłyby stanowić autorytety dla młodych kobiet. Feministki w przekazie prasowym podkreślają wagę budowania poczucia solidarności i tożsamości grupowej kobiet.

Filozofia nurtu feministycznego sprowadza się do walki o równouprawnienie kobiet oraz o zniesienie wszelkich form dyskryminacji. Wyrazem tej filozofii są treści pokazujące wojowniczą naturę kobiety, która chce zająć miejsce równe mężczyźnie, a w mężczyźnie odnaleźć jedynie partnera do swoich działań.

W kontekście tych rozważań niezwykle wymownie brzmią słowa:

„Zdaniem radykalnych feministek, uprzedmiotowienie kobiet przez mężczyzn to ogólna kondycja kobiety w społeczeństwie patriachatu. Jego podstawowym źródłem i zarazem sposobem przejawiania się są różne formy przemocy wobec kobiet. Traktowanie kobiet jako przedmiotu ujawnia się w każdej relacji między kobietą a mężczyzną, nawet wówczas gdy mężczyzna chce okazać kobiecie szacunek czy uczucie” (za: Ślęczka, 1999, s. 323)

Walka kobiet o zrównanie płci spowodowała, że kobiecość przekształciła się w „trzecią płć” (kobiecość w domu, a męskość w życiu zawodowym i publicznym) lub w ogóle wyzbyła się swych cech (Machaj, 2009).

Kobiecość w kontekście filozofii feministycznej jest odwróceniem, lustrzanym odbiciem rzeczywistego i naturalnego porządku świata, w którym kobieta zajmuje godne miejsce i pełni ważną rolę.

Mimo, że stereotyp kobiecości jest w przeważającej części pozytywny, to jednak badacze Glic i Fiske, zauważając pewne przejawy postrzegania kobiet jako grupy dyskryminowanej, analizują dwa nurty w zakresie poglądów: seksizm wrogi i seksizm dobrotliwy, które zmieniają i zniekształcają pierwotne postrzeganie kobiecości. Seksizm wrogi to niechęć do kobiet, wyrażająca się przekonaniem, że dążą one do kontroli nad mężczyznami za pośrednictwem manipulowania własną dostępnością seksualną lub poprzez realizowanie ideologii feministycznej. Seksizm dobrotliwy to idealizowanie kobiet jako istot czystych i dobrych, ale słabych i bezradnych wymagających męskiej opieki i ochrony (za: Wojciszke, 2010, s. 202-203).

Taka polaryzacja postaw kobiecych redukuje i ogołaca całe bogactwo kobiecości. Warto tu podkreślić ogromny wpływ stereotypów dotyczących dyskryminacji kobiet. .

Determinują one myślenie o kobietach, a także określają kategorie społeczne. Kategorie te reprezentują ludzkie przekonania, które mogą silnie oddziaływać na rzeczywistość; mogą też silnie wpływać na dokonywanie przez jednostkę oceny własnej osoby i determinować jej zachowanie (Brannon, 2002).

Jolanta Miluska (2012) prezentuje wyniki badań z 2007 roku, w których analizowała społeczny obraz kobiet i innych kategorii społecznych (osób starszych, niepełnosprawnych oraz ludzi innego wyznania) sprawdzając, która z tych grup jest najbardziej dyskryminowana. W świetle badań odnoszących się do problemu negatywnych stereotypów kobiet dotyczących uprzedzeń wobec nich i towarzyszącej im dyskryminacji nie można ich uznać za uzasadnione. Nie jest prawdziwy pogląd, że kobiety są grupą dyskryminowaną, bowiem badani postrzegali je jedynie w kategoriach pozytywnych.

Spśród porównywanych grup społecznych, kobiety wyróżnia pracowitość, inteligencja, obowiązkowość i zaradność oraz uступliwość (cechy sprawnościowe). Badani podkreślali też kulturę, lojalność, uczciwość kobiet (cechy moralne) oraz uczuciowość, życzliwość i przyjacielskość (cechy osobowościowe). Uzyskane wyniki nie potwierdzają więc realnych uprzedzeń wobec kobiet mimo istnienia takiego stereotypu (tamże).

Warto przyjrzeć się zagadnieniu dotyczącemu społecznych wyobrażeń kobiet o kobietach.

Badania przeprowadzone na zlecenie kampanii Dave w 2002 roku: „Portret współczesnej kobiecości”, opracowane przez Pentor, dotyczące postrzegania kobiecości oczyma kobiet, wskazały na cztery typy kobiecości: „altruistki”, „emisariuszki harmonii i miłości”, „twardzielki” oraz „damy” (za: Piątek, Barabasz, 2009).

Wyróżnione typy zostały porównane ze sobą pod względem następujących cech: stosunku do pracy zawodowej, najwyższej wartości w życiu, spraw mających znaczenie, sposobu realizacji kobiecości, oczekiwań wobec mężczyzn, stosunku do ludzi (w tym informacji związanych z danymi dotyczącymi wieku, miejsca zamieszkania oraz stanu cywilnego).

Jako najważniejszą wartość w życiu, altruistki, emisariuszki harmonii miłości i „twardzielki” podały rodzinę, natomiast „damy” pracę i miłość. Badane kobiety realizują swoją kobiecość w dbałości o świat, które same tworzą; w harmonijnym pogodzeniu wszystkich sfer życia, tak, żeby w żadnej z nich nie zatrać kobiecości; w dystansie do własnej urody i młodości jako wartości przemijających, w akceptacji siebie. W oczekiwaniach wobec mężczyzn również były zgodne, kładąc nacisk na wierność, opiekuńczość, lojalność, wrażliwość. Można jednak zauważyć różnice badanych w stosunku do małżeństwa. „Altruistki” traktują związek jako „uczciwą spółkę”, „twardzielki” uważają, że nawet nieudane małżeństwo jest lepsze niż samotność, damy preferują związki oparte na partnerstwie, a emisariuszki harmonii i miłości krytycznie wypowiadają się o zawieraniu małżeństw dla pieniędzy, sportu czy seksu.

Wnioski z przeprowadzonych badań formułują Piątek, Barabasz twierdząc, że współczesna Polka – niezależnie od społecznego czy metrykalnego usytuowania w strukturze społecznej – priorytetowo wskazuje życie rodzinne i posiadanie dzieci jako najważniejsze zadania, które chciałaby realizować, a miłość, przyjaźń i spokojne, bezkonfliktowe życie dopełniają całości obrazu (tamże).

2. Kobiecość jako dar i zadanie

Kobiecość to dar wpisany w naturę kobiety, stanowiący tożsamość związaną z płcią.

Podstawowym zadaniem kobiety winno być rozwijanie, pomnażanie i wykorzystywanie go dla dobra własnego i innych.

Fragment Księgi Przysłów (Prz 31,10-11.25-28) tak opisuje kobietę doskonałą:

„Niewiastę dzielną kto znajdzie?

Jej wartość przewyższa perły.

Serce małżonka jej ufa,

na zyskach mu nie zbywa;

(...)

Strojem jej siła i godność,

do dnia się przyszłego uśmiecha.

Otwiera usta z mądrością,

na języku jej miła nauka.

Bada bieg spraw domowych,

nie jada chleba lenistwa.

Powstają synowie, aby ją wystawiać,

i mąż jej, by ją uwielbiać”

Nasuwają się pytania: Czy są takie kobiety? Gdzie ich szukać? W jaki sposób realizują swoją drogę do świętości?

2.1. Kobieta, kobiecość, małżeństwo

Wyjątkową rzeczywistością w życiu kobiety i mężczyzny jest małżeństwo, w którym pierwiastek kobiecy i męski łączą się w jedno, tworząc byt idealny.

W małżeństwie godność osoby ludzkiej i równość małżonków jest bardzo ważna.

Opis stworzenia świata w Księdze Rodzaju doskonale pokazuje i podkreśla znaczenie kobiety w małżeństwie. Najpierw Bóg, stwarzając niebo, ziemię, rośliny i zwierzęta, stwarza środowisko dla człowieka. Gdy wszystko jest gotowe, Bóg stwarza mężczyznę, a następnie, widząc jego samotność, stwarza kobietę. Czytamy: „Wtedy to Pan sprawił, że mężczyzna pogrążył się w głębokim śnie, i gdy spał, wyjął jedno z jego żeber, a miejsce to zapełnił ciałem. Po czym Pan Bóg z żeber, które wyjął z mężczyzny,

zbudował niewiastę. A gdy ją przyprowadził do mężczyzny, mężczyzna powiedział: <<Ta dopiero jest kością z moich kości i ciałem z mego ciała! Ta będzie się zwała niewiastą, bo ta z mężczyzny została wzięta>>” (Rdz 2, 21-23).

Słowa te dotyczą znaczenia cech kobiecych żony w małżeństwie. Kobiecość w związku małżeńskim może realizować się przez obecność i w obecności mężczyzny. Mężczyzna jest swoistym „tłem”, na którym może rozwijać się delikatność, subtelność, wrażliwość i emocjonalność kobiety - żony.

Tradycyjny podział ról w małżeństwie jest zgodny z naturalnymi predyspozycjami związanymi z płcią, pierwotnym wyposażeniem obojga. W naturę mężczyzny wpisana jest więc odpowiedzialność i zapewnienie bezpieczeństwa rodzinie, której jest „głową”, w naturę kobiety zaś troska i podtrzymywanie relacji i więzi emocjonalnych w rodzinie.

W innym miejscu Księgi Rodzaju czytamy: „Dlatego to mężczyzna (...) łączy się ze swą żoną tak ściśle, że stają się jednym ciałem” (Rdz 2,24)

Małżeństwo jest jednością opartą na różnorodności cech osobowości, predyspozycji i charakterów kobiety i mężczyzny. Oboje w równej mierze tworzą relację między sobą, wnosząc w nią całe bogactwo związane z płcią oraz z istotą kobiecości i męskości.

Fundamentem relacji małżeńskiej są miłość, zaufanie i szacunek (Rostowska, 2008, s. 132). Życie w atmosferze miłości i zrozumienia oraz w poczuciu bezpieczeństwa tworzy właściwą postawę małżonków wobec siebie, a przejawia się w silnej i jedynej w swoim rodzaju więzi emocjonalnej.

Miłość konstytuująca małżeństwo jest bardzo złożonym stanem emocjonalnym, intensywnie doświadczanym przez jednostkę, cechującym się: zainteresowaniem, działaniem, dobrem oraz troską, szacunkiem i odpowiedzialnością. Miłość jest wyrazem jednej z najbardziej podstawowych potrzeb, potrzeby zjednoczenia się z drugą osobą w celu pełniejszego stawania się samym sobą (Rostowski, 1987).

Warto podkreślić, że miłość małżeńska podlega ciągłemu rozwojowi, nie jest rzeczywistością stałą, lecz dynamiczną. Od dojrzałości osobowej małżonków, od tego w jaki sposób wykorzystują dar kobiecości i męskości, od zdolności przewyższania samego siebie i wrażliwości na drugiego człowieka zależy jakość związku i zaangażowanie w relację (Ryś, 1999).

Bogdan Wojciszke (2001) analizuje dynamikę trzech składników miłości rozróżnionych i opisanych przez Roberta Stenberga.

Pierwszym składnikiem jest intymność, rozumiana jako pozytywne uczucia i towarzyszące im działania, pragnienie dbania o dobro partnera, wzajemne zrozumienie, szacunek oraz dawanie i otrzymywanie wsparcia. Dynamika intymności jest łagodna, rośnie powoli i jeszcze wolniej opada. Drugim składnikiem jest namiętność, będąca konstelacją silnych, pozytywnych lub negatywnych emocji. Emocjom tym towarzyszy silna motywacja do połączenia się z osobą kochaną. Namiętność intensywnie rośnie, a po osiągnięciu szczytowego natężenia szybko gaśnie. Istotnym składnikiem

miłości, najbardziej stabilnym, jest zaangażowanie, które cechują myśli, uczucia i działania ukierunkowane na zbudowanie i utrzymanie trwałego związku, pomimo występowanie przeszkód. W miarę trwania związku wymienione wyżej składniki miłości rosną, maleją bądź utrzymują się na względnie stałym poziomie, prowadząc związek przez kolejne jego stadia: od zakochania, przez romantyczne początki (w tym zawarcie związku małżeńskiego), związek kompletny, przyjacielski, pusty aż do ewentualnego rozpadu związku (tamże).

Miłość małżeńska na każdym etapie jej trwania zawiera akceptację, zrozumienie, uznanie oraz pomoc w realizacji dążeń i pragnień, a więc staje się życzliwa i wrażliwa na potrzeby małżonka. Dojrzała miłość staje się podstawą zaangażowania całego człowieka w relację małżeńską, która w oparciu o świadomość odmienności kobiety i mężczyzny oraz wzajemne uzupełnianie się, pomaga w afirmowaniu drugiego człowieka i przekraczaniu samego siebie. Istotą miłości jest pragnienie dawania siebie, obdarowywania kochanej osoby dobrem i dzieleniem się z nią bogactwem swojej osobowości (Ryś, 1999).

Jedną z podstawowych cech stanowiących o kobiecości jest wrażliwość na uczucia innych, empatia oraz chęć niesienia pomocy. Ta zdolność ma bardzo duże znaczenie w małżeństwie. Według Teresy Rostowskiej (2008) „Wsparcie społeczne w odniesieniu do małżeństwa można rozumieć jako wrażliwość na potrzeby partnera, a ściślej na działania komunikujące troskę, walidujące – potwierdzające - wartość partnera, jego uczucia i działania, a także takie, które ułatwiają adaptacyjne radzenie sobie z problemami przez dostarczenie informacji, udzielanie pomocy” (tamże, s. 132).

Wrażliwość na potrzeby partnera, empatia to pełne uczestnictwo w treści i powodach zamartwień, kłopotów i frustracji a także w radościach i sukcesach (Rostowski, 1987).

Kobieta często jako pierwsza, inicjując właściwe relacje, przyczynia się do budowania silnych więzi społecznych w rodzinie. Wsparcie to odgrywa wielką rolę w tworzeniu poczucia bliskości, intymności i szczerości w związku małżeńskim.

Prawidłowa komunikacja w małżeństwie, jej treść, częstotliwość i jakość to istotne przejawy miłości i zaangażowania. Komunikacja, która opiera się na obustronnej, świadomej aktywności męża i żony jest najskuteczniejszym sposobem rozwiązywania konfliktów oraz zapobiegania im.

Równie istotną funkcję w powodzeniu związku małżeńskiego pełni właściwy podział ról. Zadowolenie małżonków z pełnionych ról, odnalezienie w nich sensu i radości a także wykorzystywanie swoich naturalnych cech sprzyja satysfakcji ze związku (Ryś, 1999).

Role małżeńskie i związane z nimi oczekiwania można ujmować w kategoriach praw i obowiązków. Aspekt rozpatrywania ról partnerskich ma duże znaczenie w funkcjonowaniu pary małżeńskiej i całej rodziny (Rostowski, 1987)

W literaturze przedmiotu wyróżnia się trzy typy małżeństw. Podział następuje ze

względu na stopień dominacji małżonków jak również na specjalizacje ról w małżeństwie (prace i obowiązki) określone przez płeć (Duch, 2002).

Pierwszy typ stanowią małżeństwa tradycyjne, w których role są wyraźnie wyspecjalizowane, a mąż jest osobą życzliwie dominującą. Małżeństwa, w których żadna ze stron nie dominuje, a role nie są wyspecjalizowane - to małżeństwa egalitarne. Małżeństwa współczesne zaś stanowią formę pośrednią pomiędzy wyżej wymienionymi.

Budowanie relacji małżeńskiej polega na uzupełnianiu się małżonków, obowiązki małżonka są prawem jego partnera w zakresie danej roli, natomiast własne prawo małżonka jest obowiązkiem dla partnera (Rostowski, 1987).

Rodzina tradycyjna z asymetrycznym podziałem ról nie jest zwykle akceptowana przez jednostki samorealizujące się i uznające równość płci, mające potrzebę niezależności w kontaktach z najbliższymi (Kowalska, 2001).

W typach małżeństw współczesnych i egalitarnych role kobiece i męskie przenikają się. Kobiecość i męskość w tych związkach tracą swoje pierwotne znaczenie, a ich wyrazistość w małżeństwie maleje.

Możliwość wyboru przez kobiety różnych ról społecznych i wzrost ich niezależności ekonomicznej osłabia znaczenie małżeństwa i macierzyństwa jako istoty powołania życiowego (tamże).

2.2. Kobieta a rodzina i macierzyństwo

Rodzina oparta na fundamencie małżeństwa jest grupą społeczną, w której każdy jej członek zależy od wszystkich pozostałych. Wszyscy są zależni od siebie, każdy od każdego; to, co dzieje się między rodzicami, ma wpływ na każde z dzieci (Braun-Gałkowska, 2002). Dbanie o prawidłowe relacje małżeńskie jest ważne ze względu na dobro związku, ale również ze względu na wpływ, jaki te relacje wywierają na dzieci.

Małżeństwo i rodzina pełni funkcję azylu, odprężenia i intymności w trudnym, pełnym nacisków i sytuacji stresogennych życiu współczesnego świata. Potrzeba bezwarunkowej akceptacji, niezależnej od osobistych walorów czy sukcesów ma wynikać z samej przynależności małżeńskiej czy rodzinnej (Sujak, 2007).

Macierzyństwo jest szczególnym doświadczeniem w życiu kobiety, zarówno osobistym i intymnym jak również społecznym. Doświadczeniem, w którym jej kobiece cechy mogą się w pełni realizować, łącząc matkę z dzieckiem więzią biologiczną i emocjonalną.

To właśnie ciało kobiety kryje tajemnicę powstawania nowego życia; toteż delikatność, wrażliwość i uczuciowość kobiety są niezbędne do rozwoju dziecka już na etapie prenatalnym.

Macierzyństwo jest ważnym składnikiem środowiska rodzinnego. Rola matki w budowaniu i pielęgnowaniu więzi emocjonalnych jest bardzo ważna, a służą temu jej dyspozycje biologiczne (poczęcie i prenatalne etapy rozwoju zachodzą w łonie matki), osobowościowe, związane z płcią (kobiety mają zwykle bardzo rozwiniętą sferę

emocjonalną, wykazując dużą naturalną zdolność do syntonii i empatii) i kulturowe, wynikające z wyznaczonego matce pierwszoplanowego miejsca w opiece i wychowywaniu dziecka (Karwowska, 2007, s. 40).

D. Kornas-Biela w książce *Pedagogika prenatalna* (2009) zauważa bardzo istotny aspekt złożoności roli kobiety- matki:

„(...) we wspólnym z małżonkiem rodzicielstwie kobieta ma większy udział, gdyż rodzi fizycznie i psychicznie dziecko oraz w pewnym sensie <<rodzi ojca>>. Wkład macierzyński jest bowiem decydujący nie tylko dla budowania podstaw osobowości dziecka, ale też dla mężczyzny, który od kobiety- matki uczy się ojcostwa.

Macierzyństwo jest więc posługą wychowawczą wobec dzieci, jak również wobec siebie jako kobiety-matki oraz wobec mężczyzny jako ojca” (tamże, s. 381).

Kobieta obdarzona cechami stanowiącymi o jej kobiecym charakterze oraz darem biologicznego wymiaru macierzyństwa zapewnia dziecku już od poczęcia poczucie bezpieczeństwa i miłości; rozwija i zaspokaja jego potrzeby emocjonalne, inicjuje rozwój społeczny, tworząc z dzieckiem więź emocjonalną. Wielowymiarowość zadań stojących przed matką wpisuje się w bogactwo jej natury, kobiecości.

Matka, pozostając z dzieckiem w więzi fizycznej, jest dla niego bogatym i jednym z podstawowych źródeł bodźców wzrokowych, dotykowych i słuchowych. Podtrzymywanie tego rodzaju więzi przyczynia się do prawidłowego ogólnego rozwoju dziecka. Właściwe relacje matki z dzieckiem zapewniają temu drugiemu ochronę, miłość i bezpieczeństwo, które rzutują na wszystkie funkcje fizyczne i psychiczne dziecka (Shaffer, 2005).

Nie bez znaczenia jest postawa matki w opiece nad dzieckiem; to od jej troski i gotowości pomocy zależy, jaka więź wykształci się między nią a dzieckiem. Najważniejszym elementem kontaktu matki z dzieckiem jest jej obecność z nim, a jej nieobecność najbardziej zagraża budowaniu poczucia bezpieczeństwa dziecka (Sujak, 2007).

M. Ainsworth i jej współpracownicy określili trzy typy relacji przywiązania niemowlęcia w zależności od tego, jak się zachowuje wobec niego matka. Jest to szczególnie ważne zagadnienie, ponieważ w myśl teorii przywiązania, więzi formowane w okresie niemowlęctwa i wczesnego dzieciństwa wpływają na wszystkie późniejsze relacje dorosłych z innymi osobami (za: Aronson, 1997).

Pierwszy styl przywiązania oparty jest na poczuciu bezpieczeństwa . Niemowlęta ufają swoim opiekunom, matkom; spostrzegają siebie jako osoby lubiane i chciane. Matki, które tworzą z dzieckiem taki rodzaj więzi, żywo reagują na potrzeby dzieci, ujawniają pozytywne emocje w kontaktach z nimi. Kolejny styl przywiązania oparty jest na unikaniu. Dzieci żyjące w relacji unikania cechuje tłumienie potrzeby nawiązania bliskich kontaktów, ponieważ mają świadomość braku powodzenia takiej relacji. Matki tych dzieci utrzymują dystans w relacji z dzieckiem, odrzucają próby pogłębienia uczucia bliskości. Ostatni, trzeci styl przywiązania, to styl lękowo - ambiwalentny. Dzieci

doświadczające tego typu przywiązania są zazwyczaj pełne niepokoju, ponieważ nie są w stanie przewidzieć, kiedy i jak matka zareaguje na ich potrzeby. Takie matki charakteryzują się niekonsekwencją i apodyktycznością wobec dzieci.

Wrażliwość matki na przeżywanie emocji przez dziecko sprzyja bezpieczeństwu przywiązania, skutkiem zaś braku wrażliwości jest zaburzenie poczucia bezpieczeństwa (Shaffer, 2005).

Nie ma wątpliwości, że bezpieczny styl przywiązania jest najlepszym, jaki matka może stworzyć z dzieckiem. Jest ona wówczas „bezpieczną bazą”; dziecko nabywa przekonania o wartości własnej osoby, a matka realizuje pełnię swojego powołania do macierzyństwa (Wojciszke, 2002).

Od okresu płodowego kontakt między matką a dzieckiem realizowany przez karmienie, pielęgnację, zabawę i pieszczotę jest dla dziecka bazą poczucia bezpieczeństwa. Poprzez kontakt wzrokowy (dziecko często wystarcza to, że matka znajduje się w zasięgu wzroku), kontakt słuchowy (świadomość, że można zawołać, a matka zareaguje), relacja staje się coraz pełniejsza (Sujak, 2007)

Badania pokazują, jak różnice płciowe wpływają na sposób opieki i wychowywania dziecka. Matka koncentruje się na ciągłej opiece nad dzieckiem, chroni je, angażuje się w bliskość fizyczną, pociesza, uspokaja i zwykle intuicyjnie odpowiada na potrzeby dziecka. Jej delikatność i wrażliwość predysponują ją do odbioru często niewerbalnych sygnałów dziecka a następnie do współprzeżywania i niesienia pomocy (Płopa, 2004, s. 251-252).

Miłość, wrażliwość, akceptacja ze strony matki to sygnały pobudzające i zachęcające dziecko do aktywności.

Bycie matką to wielka radość i wielka odpowiedzialność. Życie matki przebiega wielopłaszczyznowo, od spraw zupełnie prozaicznych, przez organizację życia domowego, po subtelne towarzyszenie domownikom w radościach i smutkach.

3. Kobieta, kobiecość, świętość

Słownik podstawowych pojęć teologicznych podaje następującą definicję świętości¹: „Świętość- w sensie ścisłym to właściwość Boga. W sensie szerokim <<świętym>> jest to, co uczestniczy w świętości Boga”.

Świętość może realizować się na płaszczyźnie bytowej (ontycznej), moralnej i prawnej.

Źródłem świętości ontycznej jest Bóg, a w świętości stanowiącej o ich godności uczestniczą aniołowie i ludzie. Świętość została wyniesiona ponad świat stworzeń i jest tym, co przybliżyła do Boga. Dla ludzi świętość jest zarówno darem jak i zadaniem, który człowiek może przyjąć bądź odrzucić. Świętość moralna to dobre postępowanie.

¹ E. Ozorowski (2007). *Słownik podstawowych pojęć teologicznych*. Warszawa: Wydawnictwo UKSW, s. 297.

Świętość prawna to wydzielenie funkcji i miejsc specjalnej służby Bogu.

Świętość jest zapisana w naturze ludzkiej.

Kobieta - stworzona z miłości i powołana do miłości jest również powołana do tego, aby być świętą.

Piękno kobiecości, delikatność, wrażliwość i ogrom uczucia do swego Oblubieńca są wpisane w modlitwy i rozważania świętych kobiet, które poświęciły swoje życie Bogu przez złożenie ślubów zakonnych. W powołaniu zakonnym miłość do Boga i osobowa z Nim relacja stają się podstawą kształtującą zasady życia, a kluczowym aspektem tego doświadczenia jest świadomość bycia wybraną przez Boga.

Biografie świętych kobiet, zakonnice oddają w pełni ich kobiecą wrażliwość wyrażającą się w odpowiedzi na wezwanie Boga jak również w miłości i trosce o bliźniego.

Dzieje Duszy św. Teresy od Dzieciątka Jezus (św. Teresy z Lisieux) to rodzaj pamiętnika, opisującego wczesne dzieciństwo, dojrzewanie w powołaniu oraz życie zakonne. Wspomnienia poruszają delikatnością i subtelnością autorki, jej poczuciem wrażliwości na drugiego człowieka, na piękno przyrody. Uczą dostrzegania i radości nawet z drobnostek. Zapiski te pokazują kobiece piękno duszy św. Teresy oraz jej trwanie na dialogu w cierpieniu z Bogiem i radość ze służenia Jemu.

Dzienniczek św. Siostry Faustyny Kowalskiej, którego przedmiotem jest nabożeństwo do Miłosierdzia Bożego, to piękny zapis modlitw i dialogów z Bogiem, opisy objawień Matki Bożej i Jezusa Chrystusa, przesłań, które siostra Faustyna jako pośredniczka, przekazywała ludziom. Zeszyt pierwszy *Dzienniczka* rozpoczyna się wstąpieniem siostry Faustyny do Karmelu, a szósty kończy się na kilka miesięcy przed jej śmiercią i jest świadectwem silnej a zarazem subtelnej miłości Oblubienicy do Oblubieńca (za: Żukowicz, Dudek, 1987).

Medytacje św. Urszuli Ledóchowskiej to zbiór jej osobistych modlitw, doświadczenia wiary jak i rachunku sumienia. Rozważania są przepełnione miłością, ufnością, nadzieją oraz pokorą. Medytacje to refleksje niezwykle wrażliwej, zakochanej kobiety, dążącej do zjednoczenia z Ukochanym, gotowej cierpieć z miłości i dla miłości (za: Krupecka, 2005).

Matka Teresa z Kalkuty nieustannie i na różne sposoby okazywała miłość Chrystusowi, nazywała się narzędziem w rękach Boga, opiekowała się z prawdziwym oddaniem chorymi i biednymi. Szanowała inne religie, troszczyła się o wzrost wiary u ludzi. W modlitwie rozumianej jako osobisty dialog z Bogiem widziała cel życia.

Podsumowanie

Współcześnie wydaje się, że rolą, którą wyznaczyły dla siebie kobiety, jest spełnianie wygórowanych standardów atrakcyjności fizycznej, koncentracja na karierze zawodowej, walka o uznanie i pozycję społeczną. Realizacja tych zadań pozbawia

kobietę kobiecości, a czyni ją podobną do mężczyzn.

Badania prasy kobiecej, w zależności od tego, do których grup kobiet są adresowane, klasyfikują kobiety jako infantylne, sentymentalne, ulegające mężczyznom, opiekuńcze, gospodarne lub jako niezależne, pewne siebie, zdecydowanie nieplanujące spełniania się w roli żony i matki. nurt feministyczny przedstawia kobiety otwarte na antykoncepcję i aborcję, świadomie rezygnujące z życia rodzinnego, ewentualnie wybierające samotne macierzyństwo, walczące z patriachatem.

Małżeństwo jest wyjątkową rzeczywistością w życiu kobiety, w której ona, łącząc się z mężczyzną, tworzy byt idealny, oparty na godności i równości. Kobiecość w związku małżeńskim może realizować się przez obecność i w obecności mężczyzny, rozwijając się, dojrzewając i spełniając.

Macierzyństwo jest szczególnym, zarówno osobistym i intymnym, jak również społecznym doświadczeniem, w którym bogactwo kobiecych cech może się w pełni realizować, łącząc matkę z dzieckiem więzią biologiczną i emocjonalną.

Kobieta obdarzona cechami stanowiącymi o jej kobiecym charakterze, jak również darem biologicznego wymiaru macierzyństwa, zapewnia dziecku już od poczęcia poczucie bezpieczeństwa i miłości.

Kobieta stworzona z miłości i powołana do miłości jest również powołana do świętości.

Żywoty świętych kobiet pokazują, że piękno kobiecości, delikatność, wrażliwość są cechami, które mogą się realizować również w życiu konsekrowanym.

Wizerunek, istota kobiecości oraz godność kobiety są obecnie zniekształcane - najczęściej przez promowane w mediach artefakty. Delikatność, wrażliwość, subtelność, dbałość o własny wygląd są traktowane jako przejaw małostkowości i słabości kobiecej. Kobiety, uciekając od istoty kobiecości, traktując ją jako zespół wad, nie zalet, trafiają w pułapkę feminizmu i dążą do bycia na równi z mężczyznami. Tracą tym samym istotę kobiecości.

Kobiecość, piękno wewnętrzne kobiety, może w pełni realizować się w jej powołaniach stanu: małżeństwie, macierzyństwie lub życiu konsekrowanym. Warto tę cechę natury kobiety traktować jako dar, wykorzystując ją w stosownym powołaniu i drodze do świętości.

Bibliografia:

Aronson E. (1997). *Psychologia społeczna. Serce i umysł*. Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka.

Biblia Jerozolimka. (2006). Poznań: Pallotinum.

Brannon L., (2002). *Psychologia rodzaju*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Cebula M. (2012). *Męskość i kobiecość w wymiarze komunikowania*, (w:) B. Bartosz, *Kobiecość i męskość. Komunikacja, relacje, społeczeństwo*. Warszawa: ENETEIA.

- Duch, D. (2002). *O władzy w rodzinie*, (W:) M. Fuszara, *Kobiety w Polsce na przełomie wieków. Nowy kontrakt płci?* Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.
- Słownik Współczesnego Języka Polskiego* (2001). Warszawa: Przegląd Reader's Digest.
- Karwowska, M. (2007). *Macierzyństwo wobec dziecka niepełnosprawnego intelektualnie*. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego.
- Kornas-Biela, D. (2009). *Pedagogika prenatalna*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Kowalska, I.(2001). *Małżeństwo, rodzina i dziecko w systemie norm i wartości współczesnych społeczeństw europejskich* (s. 53-83), (w:) D. Kornas-Biela (red). *Rodzina: źródło życia i szkoła miłości*. Lublin: towarzystwo Naukowe KUL.
- Krupecka, M (wybór) (2005). *Święta Urszula Ledóchowska. Medytacje Biblijne*. Warszawa: Wydawnictwo Księży Marianów.
- Machaj, I. (2009). *Męskość i kobiecość – społeczne definiowanie płci*, (w:) R. Suchocka, I. Machaj, (red.). *Męskość i kobiecość. Czy walka płci?* Poznań: Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa.
- Miluska, J. (2012). *Czy kobiety są gorsze? Obrazy społeczne kobiet i innych kategorii społecznych*, (w:) B. Bartosz (red.), *Kobiecość i męskość. Komunikacja, relacje, społeczeństwo*. Warszawa: ENETEIA.
- Ozorowski, E. (2007). *Słownik podstawowych pojęć teologicznych*. Warszawa: Wydawnictwo UKSW.
- Parnicka, U. (2002). *Próba określenia fenomenu kobiecości*, Niezależny Kwartalnik Naukowy „Małżeństwo i Rodzina”.
- Piątek, K., Barabasz, A. (2009). *Lojalność płci? Socjalizacyjne potyczki, czyli o nabywaniu ról płciowych słów kilka*, (w:) R. Suchocka (red). *Męskość i kobiecość. Czy walka płci?* Poznań: Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa.
- Plopa, M. (2004). *Psychologia Rodziny*. Elbląg: Wydawnictwo Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej.
- Rostowska, T. (2008). *Małżeństwo, rodzina, praca a jakość życia*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Rostowski, J. (1987). *Zarys psychologii małżeństwa. Psychologiczne uwarunkowania dobrego związku małżeńskiego*. Warszawa: PWN.
- Ryś, M. (1999). *Psychologia małżeństwa w zarysie*. Warszawa: Centrum Metodyczne pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej MEN.
- Shaffer, R. (2005). *Psychologia dziecka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Sujak, E. (2007). *Kontakt psychiczny w małżeństwie i rodzinie*. Kraków: Rubikon.
- Ślęczka, K. (1999). *Feminizm. Ideologie i koncepcje społeczne współczesnego feminizmu*. Katowice: Książnica.
- Wojciszke, B. (2001). *Psychologia miłości. Intymność. Namiętność. Zaangażowanie*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Wojciszke, B. (2002). *Człowiek wśród ludzi. Zarys psychologii społecznej*. Warszawa:

Wydawnictwo Naukowe „Scholar”.

Wojciszke, B. (2010). *Sprawczość i współczesność. Podstawowe wymiary spostrzegania społecznego*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Zaworska-Nikoniuk, D. (2008). *Wzory kobiecości i męskości w polskiej prasie dla kobiet XXI wieku*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.

Żukowicz, J, Dudek, R. (opr. red.) (1987). *Dzienniczek siostry Marii Faustyny Kowalskiej*. Kraków: Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy.